

UPUTSTVA

za organizaciju
školske 2024/2025. godine
u predškolskim ustanovama

JU INSTITUT ZA RAZVOJ PREDUNIVERZITETSKOG OBRAZOVANJA
KANTONA SARAJEVO
Aleja Bosne srebrene bb/IX
Kontakt: +387 (33) 778 602
e-mail: info@irpo.ba
web: irpo.ba

SADRŽAJ

Predgovor	2
Sektor za nastavne planove i programe	4
Sektor za vannastavne i posebne programe	5
Specijalizirani programi u predškolskim ustanovama	5
Sektor za izdavaštvo, udžbenike i nastavne materijale	9
Sektor za upravljanje ljudskim resursima	10
Sektor za plan, analizu, pravna i opća pitanja.....	12
Osiguravanje optimalne dobrobiti djece u vrtiću kroz sigurnosne uslove, pravilnu ishranu i sigurnosno-zaštitne mjere i protokole postupanja u rizičnim situacijama.....	32

Predgovor

Poštovani/e,

Ovaj set uputstava za organizaciju školske 2024/2025. godine sadrži informacije koje mogu značajno utjecati na planiranje i programiranje odgojno- obrazovnog rada u novoj školskoj godini. Namijenjen je prvenstveno direktorima i direktoricama predškolskih ustanova, kao i ostalom zaposlenom stručnom osoblju u predškolskim ustanovama Kantona Sarajevo.

Cilj nam je bio da na jednom mjestu objedinimo upute koje mogu olakšati pripremu nove školske godine, a u narednim godinama ova uputstva ćemo dodatno unaprijediti. Ovdje ćete pronaći potrebne informacije o implementaciji kurikularne reforme, oblicima i intenzitetu podrške i dobrobiti koju pružamo djeci pri implementaciji, provođenju posebnih specijaliziranih programa, stručnom usavršavanju i, naravno, uvršten je obrazac Metodologije izrade Godišnjeg programa rada predškolskih ustanova za školsku 2024/2025. godinu u skladu s Pravilnikom o sadržaju i načinu vođenja evidencije dokumentacije u predškolskoj ustanovi (“Službene novine KS”, 22/16, 27/24) koji je veoma važan za praćenje i analizu odgojno-obrazovnog rada.

Naša je misija omogućiti da svako dijete ima pristup institucionalnom ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju i pratiti jedan milenijski cilj razvoja (Millenium Development Goals – MDG) koji treba postići do **2030. godine**, a to je osigurati **“inkluzivno i pravedno kvalitetno obrazovanje i promicati prilike za cjeloživotno učenje za sve”**, tako što će se **“osigurati da sve djevojčice i dječaci imaju pristup kvalitetnom razvoju u ranom djetinjstvu, predškolski odgoj i obrazovanje kako bi bili spremni za osnovno obrazovanje”** (Ujedinjeni narodi, 2018, str. 27).¹

Također želimo pružiti jednake mogućnosti svakom djetetu (iz gradskog, prigradskog ili ruralnog područja) za ostvarivanje temeljnih prava. Osiguranje pristupa i povećanje obuhvata djece ranim i predškolskim odgojem i obrazovanjem najvažniji je prioritet ovog nivoa obrazovanja.

Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo i Javna ustanova Institut za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja Kantona Sarajevo konstantno prate, analiziraju

---

¹ Ujedinjeni narodi. (2018). Agenda 2030. i ciljevi održivog razvoja. <https://bit.ly/3PYWt36>

odgojno-obrazovni rad, težeći stalnom poboljšanju uvjeta i rada na nivou predškolskih ustanova, iskorištavajući snagu kulture kvalitete gdje postoji zajednička predanost saradnika ka održavanju i poboljšanju kvalitete ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Ovaj način razmišljanja među cijelim osobljem, a vjerujem i kod vas, povlači pozitivne promjene, gradeći nove paradigme u najboljem interesu djeteta. S tim u vezi, nastojat ćemo novim zakonskim okvirima i podzakonskim aktima organizirati i poboljšati uslove i organizaciju odgojno-obrazovnog rada u predškolskim ustanovama u Kantonu Sarajevo.

Postizanje kompetentnog sistema na nivou predškolskih ustanova, zahtijeva kontinuirano poboljšanje, sa snažnom kulturom kvalitete u svojoj srži. Ova kultura, intrinzično povezana sa zajedničkom predanošću obrazovnoj izvrsnosti, prožima svaki aspekt predškolske ustanove, oblikujući jezik, standarde i ponašanja. Kvaliteta predškolske ustanove uveliko ovisi o kvalificiranom, motiviranom osoblju s dobrim uvjetima rada, koje se kontinuirano usavršava, jer njihovo obrazovanje, osposobljenost, kompetencije i ličnost snažno utječu na kvalitetu njihovog rada i dugoročne učinke na živote djece, a to nam je i cilj.

Od rukovodstva predškolskih ustanova očekujemo da relevantne upute sadržane u ovom setu dalje komuniciraju prema svima u predškolskoj zajednici “Zajednici koja uči” kroz forme i na načine kako je uobičajeno za svaku predškolsku ustanovu ponaosob.

Nadamo se da će naredna školska 2024/2025. godina biti još uspješnija od prošle i da ćete pružiti djeci priliku da rado dolaze u predškolsku ustanovu, u podsticajno okruženje u kome će stjecati nove drugare, učiti kroz igru i u zdravom ozračju zajedno s kvalitetnim stručnim osobljem pripremati se za polazak u školu, ne zaboravljajući da uključite i naše partnere – roditelje djece.

S poštovanjem,

Naida Hota-Muminović, ministrica za odgoj i obrazovanje

Sektor za nastavne planove i programe

Od septembra 2024. godine nastavlja se implementacija Plana i programa za rani i predškolski odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo (Odluka Ministarstva za odgoj i obrazovanje br. 11-34-21-738/23 od 19. 5. 2023). Način implementacije ostvarivat će se uz podršku članova tima i Instituta. Članovi tima jesu profesori predškolskog odgoja i obrazovanja, a grupe implementatora formiraju se prema lokaciji ustanove za predškolski odgoj i obrazovanje.

Tabela 1. Plan i tematski program podrške za rani i predškolski odgoj i obrazovanje 2024.

Nivo obrazovanja	August	Septembar/Oktobar	Novembar	Decembar	Realizatori
	Tema	Tema	Tema	Tema	
Rani i predškolski odgoj i obrazovanje	Izmjena Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja evidencije i dokumentacije u predškolskoj ustanovi	Upoznavanje s dokumentom kurikuluma za rani i predškolski odgoj i pisanje priprema prema ishodima učenja	Razvojne mape	Aktivnosti djece koje vode ostvarenju ishoda učenja	Timovi za podršku i Institut

Tabela 2. Plan i tematski program podrške za rani i predškolski odgoj i obrazovanje 2025.

Nivo obrazovanja	Februar	Mart	April	Maj/Juni	Realizatori
	Tema	Tema	Tema	Tema	
Rani i predškolski odgoj i obrazovanje	Razvijanje kognitivnih sposobnosti kroz kurikulum za rani predškolski odgoj (teoretski dio i ogledna aktivnost s primjenom)	Razvijanje ključnih kompetencija kod djece predškolskog uzrasta (teoretski dio i ogledna aktivnost s primjenom)	Organizacija i značaj prostora materijalnog okruženja u savremenom kurikulumu (teoretski dio i ogledna aktivnost s primjenom)	Vrednovanje kao pretpostavka osiguranja kvaliteta u implementaciji kurikuluma za rani i predškolski odgoj (teoretski dio i ogledna aktivnost s primjenom)	Timovi za podršku i Institut

Sektor za vannastavne i posebne programe

Specijalizirani programi u predškolskim ustanovama

Uputstvo koje imate pred sobom pruža smjernice i korake potrebne za uspješno provođenje vannastavnih i posebnih programa, odnosno specijaliziranih programa u predškolskim ustanovama. Specijalizirani (posebni programi) ključni su elementi odgojno-obrazovnog rada, namijenjeni su svojoj djeci predškolskih ustanova i usmjereni ka postizanju mjerljivih ishoda učenja unutar datog programa.

Svrha programa jeste da pruže jednake prilike za svu djecu u otkrivanju i razvijanju njihovih karakternih snaga i vrlina, stavova, interesovanja, navika, vještina i znanja kako bi adekvatno odgovorili svim zahtjevima i izazovima s kojima se susreću i s kojima će se susretati u svijetu koji se ubrzano mijenja. U cilju primarne prevencije, vannastavnim i posebnim programima podržava se fizički, emocionalni, mentalni i socijalni rast i razvoj djece i učenika, prateći savremene tokove i dokumente kurikulumu, te ističući važnost odgojne, obrazovne, funkcionalne i praktične komponente, općih postignuća i dobrobiti djece i učenika.

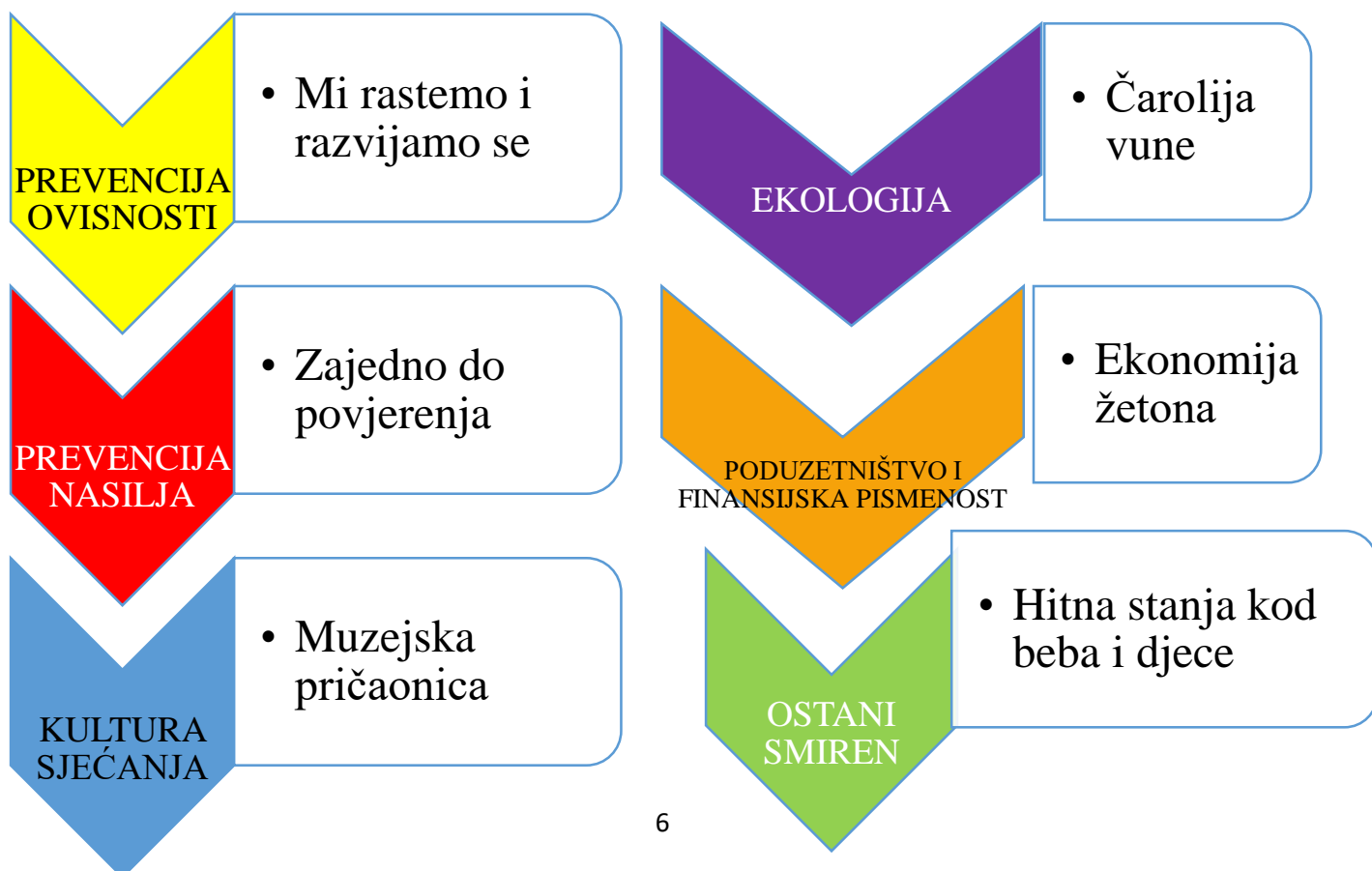
Na osnovu Opće metodologije o registraciji vannastavnih i posebnih programa, broj: 01-1-02-4416-7/23, od 10. 7. 2023. godine, Izmjena i dopuna Opće metodologije o registraciji vannastavnih i posebnih programa, broj: 01-1-04-5428-6/24, od 18. 7. 2024, koja je opći akt Instituta, kreiran je Katalog registriranih programa, broj: 11-34-17003-1/24, od 20. 5. 2024. godine, u kojem je predstavljen detaljan pregled programa s prilogom obrazaca svih programskih aktivnosti koje će biti implementirane u školskoj 2024/2025. godini.

Katalog registriranih programa bit će objavljen do kraja mjeseca augusta 2024. godine na veb-stranicama Ministarstva za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo i JU Institut za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja Kantona Sarajevo (u daljem tekstu Institut), odnosno dostupan svim odgojno-obrazovnim ustanovama na svim nivoima preduniverzitetskog obrazovanja Kantona Sarajevo.

U Katalogu registriranih vannastavnih i posebnih programa za školsku 2024/2025. godinu uključeni su sljedeći programi:

Registrirani specijalizirani (posebni) programi za školsku 2024/2025. godinu koji su namijenjeni djeci u predškolskim ustanovama uključuju sljedeće programske aktivnosti:

**NAČIN REALIZIRANJA I PLAN FINANSIRANJA
PROGRAMSKIH AKTIVNOSTI**

PROGRAM	Programske aktivnosti 2024/2025.	Ministarstvo za odgoj i obrazovanje / Institut (osigurava)	Odgajno-obrazovna ustanova (osigurava)
PREVENCIJA OVISNOSTI	Mi rastemo i razvijamo se	/	<ul style="list-style-type: none"> Nabavka art i didaktičkog materijala Interni ljudski resursi i prostor ustanove
PREVENCIJA NASILJA	Zajedno do povjerenja	/	<ul style="list-style-type: none"> Nabavka art materijala Interni ljudski resursi i prostor ustanove
KULTURA SJEĆANJA	Muzejska pričaonica	<ul style="list-style-type: none"> Licencirani vanjski saradnici 	<ul style="list-style-type: none"> Nabavka i finansiranje ulaznica u Historijski muzej i usluga prevoza Interni ljudski resursi
EKOLOGIJA	Čarolija vune	/	<ul style="list-style-type: none"> Nabavka materijala Interni ljudski resursi i prostor ustanove
PODUZETNIŠTVO I FINANSIJSKA PISMENOST	Ekonomija žetona	/	<ul style="list-style-type: none"> Nabavka art materijala Interni ljudski resursi i prostor ustanove
OSTANI SMIREN	Hitna stanja kod beba i djece	<ul style="list-style-type: none"> Licencirani vanjski saradnici 	<ul style="list-style-type: none"> Nabavka materijala Interni ljudski resursi i prostor ustanove

Ovo Uputstvo upućuje na Katalog registriranih programa, koji je putokaz za sve ono što je potrebno obuhvatiti svojim radom kroz tematsko integrirano planiranje i svakodnevne aktivnosti predškolske djece.

U Katalogu registriranih programa, broj: 11-34-17003-1/24, od 20. 5. 2024. godine, koji će biti objavljen na veb-stranici Ministarstva za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo (dio školska 2024/2025. godina), kao i na stranici Instituta, detaljno su prikazani svi važni organizacijski aspekti svake od navedenih programskih aktivnosti.

Ukoliko realizatori programskih aktivnosti kao i realizatori specijaliziranih programa budu kreativniji i osmisle ih na zanimljiviji i drukčiji način ili nekim drugim redoslijedom, dok god on ispunjava kriterije koji su postavljeni u Katalogu, to neće umanjiti značaj realizacije programskih aktivnosti u predškolskim ustanovama Kantona Sarajevo.

Sektor za izdavaštvo, udžbenike i nastavne materijale

U skladu s Odlukom o osnivanju Javne ustanove Institut za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja Kantona Sarajevo (broj 02-04-32766-12/21, od 2. septembra 2021. godine), u obavljanju svoje djelatnosti, pored brojnih aktivnosti, Institut prati provedbu udžbeničke politike i daje prijedloge za unapređenje udžbenika i drugih nastavnih materijala. Navedene djelatnosti Institut obavlja preko Sektora za izdavaštvo, udžbenike i nastavne materijale.

U cilju pružanja kontinuirane podrške odgajateljima i nastavnicima, Institut za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja kontinuirano objavljuje primjere dobre odgojno-obrazovne prakse. Nastavne pripreme, prezentacije i drugi materijali za izvođenje nastave po kurikulumu dostupni su na veb-stranici: <https://irpo.ba/implementacija/> u odjeljku *Rani i predškolski odgoj i obrazovanje*.

Sektor za upravljanje ljudskim resursima

UPUTSTVO ZA PROFESIONALNI RAZVOJ I STRUČNO USAVRŠAVANJE U SEKTORU ODGOJA I OBRAZOVANJA KANTONA SARAJEVO ZA ŠKOLSKU 2024/2025. GODINU

Ovo Uputstvo pruža smjernice za efektivan profesionalni razvoj i stručno usavršavanje u sektoru odgoja i obrazovanja na svim nivoima preduniverzitetskog obrazovanja u Kantonu Sarajevo.

U skladu s članom 103. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo (“Službene novine Kantona Sarajevo”, broj 27), Pravilnikom o stručnom usavršavanju odgajatelja, profesora/nastavnika i stručnih saradnika u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama i domovima učenika (“Službene novine Kantona Sarajevo”, broj 19/04), Odlukom o osnivanju JU Institut za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja Kantona Sarajevo (broj 01-04-34036/21, od 13. 12. 2021. godine), kao i Pravilnicima o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u JU Institut za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja Kantona Sarajevo (broj 37/22, od 22. 3. 2022. godine, i broj 417/22, od 28. 6. 2022. godine), stručni tim Instituta izradio je:

Okvirni katalog tema

stručnih usavršavanja u sektoru odgoja i obrazovanja Kantona Sarajevo. Katalog, koji je sastavljen tokom školske 2022/23. godine i usvojen od Ministarstva za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo početkom jula 2023. godine, predstavlja preliminarnu verziju i bit će nadograđivan u skladu s potrebama za stručnim usavršavanjima u sektoru odgoja i obrazovanja u svakoj narednoj školskoj godini.

Predloženi koncept uključuje razdvajanje procesa stručnog usavršavanja u sljedeće oblasti:

Oblast A: Opće globalne teme

Oblast B: Metodičke i stručne teme

Oblast C: Stručna usavršavanja radioničkog tipa

Oblast D: Individualna stručna usavršavanja

Oblast E: Kolektivna stručna usavršavanja na nastavničkom vijeću

Oblast F: Konferencije o obrazovanju u svijetu.

Katalog nudi aktivnosti koje su se provodile tokom školske 2023/24. godine, kao i planirane aktivnosti za narednu školsku godinu, te ih obuhvata u oblasti profesionalnog razvoja i stručnog usavršavanja. Nakon što Stručno vijeće Instituta pregleda predložene nove teme, iste će biti objavljene na veb-stranici Instituta kao dopuna Okvirnom katalogu tema.

Institut će nastaviti s upućivanjem poziva za stručna usavršavanja svim radnicima u odgojno-obrazovnim ustanovama. Nadamo se da će ponuđene teme motivirati odgajatelje, nastavnike, stručne saradnike, direktore, pomoćnike direktora i druge da razvijaju nove aktivnosti i dijele ih s kolegama i drugim školama/ustanovama u Kantonu Sarajevo, s ciljem unapređenja kvaliteta odgoja i obrazovanja, kako je navedeno u misiji našeg Instituta.

Cjeloživotno učenje, koje donosi koristi profesionalnog razvoja i stručnog usavršavanja, u velikoj mjeri zavisi od unutrašnje motivacije pojedinca koji kontinuirano teži proširenju svojih vidika. Očekujemo da će se Katalog tema razvijati u saradnji sa svima vama koji radite s djecom i učenicima Kantona Sarajevo.

Također, sa zadovoljstvom vas obavještavamo da je u saradnji s Ministarstvom za odgoj i obrazovanje za školsku 2024/25. godinu objavljen

Javni poziv za izbor radnika koji će učestvovati na međunarodnim konferencijama.

Javni poziv objavljen je s ciljem finansiranja učešća na međunarodnim konferencijama iz oblasti odgoja i obrazovanja, omogućavajući odgajateljima, nastavnicima, stručnim saradnicima i drugim radnicima u odgojno-obrazovnim ustanovama Kantona Sarajevo da učestvuju i razmjene znanja i iskustva sa stručnjacima iz cijelog svijeta. Prvih 28 radnika prijavljenih na Javni poziv već su odabrali međunarodne konferencije na kojima će učestvovati.

Nastojimo obuhvatiti renomirane edukacijske konferencije u svijetu, čime bi se stekli uvjeti da jedan dio prosvjetnih radnika uzme učešće u ovim konferencijama, te stečena saznanja i vještine prenese na obrazovnu zajednicu u Kantonu Sarajevo. Ova praksa primjenjuje se od školske 2024/25. godine.

Sektor za plan, analizu, pravna i opća pitanja

Odlukom o osnivanju Javne ustanove Institut za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja Kantona Sarajevo (“Službene novine Kantona Sarajevo”, broj: 37/21) u članu 9., stav p), v) i z), propisano je da Institut u obavljanju svoje djelatnosti prati, vrednuje i ocjenjuje ispunjenost pedagoških standarda i normativa, pruža stručnu podršku i učestvuje u izradi godišnjeg programa rada predškolskih ustanova, analizira godišnji izvještaj o radu predškolskih ustanova. Institut ostvaruje djelatnosti putem: praćenja i vrednovanja, unapređenja i razvoja sistema predškolskog odgoja i obrazovanja. Aktivnosti Instituta u funkciji su provođenja obrazovne reforme kroz stalno osiguravanje stručnih informacija i pružanje stručne pomoći koje služe kao polazišta organima i institucijama nadležnim za odlučivanje i vođenje obrazovne politike. Permanentno predlaže mjere za unapređenje odgojno-obrazovnog rada u predškolskim ustanovama na osnovu rezultata provedenih istraživanja i analiza.

1. Prema Zakonu o predškolskom odgoju i obrazovanju u Kantonu Sarajevo (“Službene novine Kantona Sarajevo”, broj: 26/08, 21/09 i 33/21, 31/22), prema Odluci o Pedagoškim standardima i normativima za predškolski odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo, broj: 46/16, 12/21, 20/22), predškolske ustanove registrirane u sistemu EMIS-Predškolsko obavezne su dostaviti Godišnji izvještaj o radu predškolskih ustanova za 2023/2024. godinu i Godišnji program rada predškolske ustanove za školsku 2024/2025. godinu do 30. 9. 2024. godine. Prosljeđuju se osnivaču, Ministarstvu za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo, Institutu i nadležnom organu općine na razmatranje i usvajanje.

U Pravilniku o sadržaju i načinu vođenja evidencije dokumentacije u predškolskoj ustanovi (“Službene novine KS”, 22/16, 27/24) jasno su definirani podaci koje svaka predškolska ustanova popunjava i dostavlja Institutu.

Institut će na stručnim usavršavanjima direktora predškolskih ustanova Kantona Sarajevo prezentirati analizu odgojno-obrazovnog rada predškolskih ustanova Kantona Sarajevo prateći stavke iz obrasca Metodologije o izradi Godišnjeg programa rada predškolske ustanove i godišnjih izvještaja o radu predškolskih ustanova koje predškolske ustanove dostavljaju i protokolišu u sjedištu Instituta. Na organiziranim sastancima koji se održavaju dva puta godišnje prisustvuju direktori i stručni saradnici javne i privatnih registriranih predškolskih ustanova Kantona Sarajevo.

Ministrica za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo Naida Hota-Muminović uspjela je osigurati novčana sredstva za sufinansiranje i subvencije za upis djece ranog i predškolskog uzrasta koja pohađaju vrtić i samim tim upisi djece postali su transparentni, javni za svako dijete, češće se objavljuju, olakšan je digitalni upis, a registrirane predškolske ustanove uvezane su u online sistem EMIS-Predškolsko. Pravilnik o primjeni informacionog sistema EMIS u predškolskim ustanovama u Kantonu Sarajevo (“Službene novine Kantona Sarajevo”, broj 53/23) propisuje uslove i način primjene integralnog informacionog sistema upravljanja predškolskim ustanovama u Kantonu Sarajevo.

2. METODOLOGIJA IZRADE GODIŠNJEG PROGRAMA RADA PREDŠKOLSKE USTANOVE

Godišnji program rada predškolske ustanove strukturiran je na sljedeći način:

(A) Izvještaj o realizaciji Godišnjeg programa rada ustanove za prethodnu školsku _____ godinu i

(B) Godišnji program rada ustanove (puni naziv ustanove) za školsku _____ godinu

I OPĆE ODREDBE

Član 1.

(Opći podaci o predškolskoj ustanovi)

- a) Naziv ustanove
- b) Sjedište
- c) Osnivač ustanove
- d) Broj pod kojim je ustanova upisana u Registar predškolskih ustanova KS
- e) Popunjenost kapaciteta
- f) Odluka (broj i datum) Upravnog odbora o usvajanju Izvještaja o radu ustanove u prethodnoj školskoj godini

II KONCEPCIJSKO-PROGRAMSKI SADRŽAJI

Član 2.

(Vrste programa)

(1) Cjeloviti razvojni program

(a) Tabela pregled broja djece i djece s posebnim potrebama, broj odgojnih grupa po organizacionim jedinicama, objektima/vrtićima (cjelodnevni, poludnevni boravak); broj djece po odgojnim grupama u ustanovi prema spolu; prema uzrastu; plan realizacije pedagoške i didaktičko-metodičke prakse)

Tabela br. 1

Pregled broja djece i odgojnih grupa po organizacionima jedinicama/vrtićima

PREGLED BROJA DJECE I ODGOJNIH GRUPA PO ORGANIZACIONIM JEDINICAMA/VRTIĆIMA					
ORGANIZACIONA JEDINICA _____					
REDNI BROJ	NAZIV VRTIĆA:	ADRESA	TELEFON	BROJ ODGOJNIH GRUPA	BROJ DJECE
SVEUKUPNO U CJELOVITO RAZVOJNOM PROGRAMU					

Tabela br. 2

Pregled djece s posebnim potrebama po vrtićima

R/b	Objekat/vrtić	Broj djece s razvojnim i drugim poteškoćama
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
Ukupan broj djece		

Ukupan pregled odgojnih grupa u _____ s prikazom broja djece

Tabela br. 3

ORGANIZACIONA JEDINICA _____										
Redni broj	Vrtić	Odgojna grupa uzrasta 1-2 godine života	Odgojna grupa uzrasta 2-3 godine života	Mješovita grupa od 6 mjeseci do 3 godine života	Odgojna grupa u 4. godini života	Odgojna grupa u 5. godini života	Odgojna grupa u 6. godini života	Mješovita grupa od 6 mjeseci do polaska u školu	Mješovita grupa djece od 3. godine do polaska u školu	Broj grupa
1.										
2.										
3.										
4.										
5.										
6.										
UKUPNO										

Tabela br. 4

Ukupan pregled odgojnih grupa u PU _____

UKUPNO U CJELOVITOM RAZVOJNOM PROGRAMU ODGOJNO-OBRAZOVNOG RADA PERIOD _____ 202_. GOD.	
Naziv odgojne grupe	Ukupno (broj) odgojnih grupa
Odgojna grupa od 6 mjeseci do jedne godine života	
Odgojna grupa uzrasta od 1 do 2 godine života	
Odgojna grupa djece u 2. i 3. godini života	
Mješovita odgojna grupa od 6 mjeseci do 3. godine života	
Odgojna grupa u 4. godini života	
Odgojna grupa u 5. godini života	
Odgojna grupa u 6. godini života	
Mješovita odgojna grupa djece od 6 mjeseci do polaska u školu	
Mješovita odgojna grupa od 3. godine do polaska u školu	
UKUPNO ODGOJNIH GRUPA:	

Tabela br. 5

Pregled broja djece u cjelodnevnom i poludnevnom boravku; po broju i spolu djece

ORGANIZACIONA JEDINICA _____

VRTIĆ	Cjelodnevni boravak	Poludnevni boravak	Broj djece	M	Ž
UKUPNO:					

Tabela br. 6

Pregled broja djece prema uzrastu po organizacionim jedinicama

ZASTUPLJENOST DJECE PREMA GODIŠTIMA (UZRASTU) PO ORGANIZACIONIM JEDINICAMA					
GODIŠTE (UZRAST)	OJ STARI GRAD	OJ CENTAR	OJ NOVO SARAJEVO	OJ NOVI GRAD	UKUPAN BROJ
od 6 mjeseci do 1 godine					
2 godine					
3 godine					
4 godine					
5 godina					
6 godina					
Ukupan broj djece u organizacionim jedinicama					

Tabela br. 7

Plan realizacije pedagoške i didaktičko-metodičke prakse

R.b.	Objekat/vrtić realizacije prakse	Odgojna grupa	Vrsta prakse

(b) Evaluacija odgojno-obrazovnog rada i postignuća djece u Cjelovitom razvojnom programu na osnovu instrumenata praćenja nivoa dječijih razvojnih postignuća (u izvještajima na polugodištu i na kraju školske godine)

(c) Poteškoće u realizaciji (u izvještajima o radu na kraju polugodišta i školske godine)

(d) Mjere za poboljšanja u organizaciji i realizaciji programskih sadržaja (u izvještajima o radu na kraju polugodišta i školske godine).

(2) Obavezni program za djecu u godini pred polazak u školu

(a) Tabelarni prikaz broja djece i djece s posebnim potrebama, lokacija (vrtići i školski prostori)

(b) Tabelarni prikaz broja djece u objektima /predškolske ustanove

Tabela br. 8

U predškolskim ustanovama

Redni broj	Objekti / vrtići	Broj odgojnih grupa	Dječaci M	Djevojčice Ž	Ukupan broj djece

Tabela br. 9

U školskim prostorima

Redni broj	Osnovna škola	Broj odgojnih grupa	Dječaci M	Djevojčice Ž	Ukupan broj djece

Tabela br. 10

Ukupno stanje upisane djece u Obavezni program za djecu u godini pred polazak u školu

Ustanova	Broj odgojnih grupa	Dječaci	Djevojčice	Ukupan broj djece
Predškolski objekti				
Prostori u osnovnim školama				
Ukupno:				

Tabela br. 11

Tabelarni prikaz broja djece s posebnim potrebama u Obaveznom programu

Redni broj	Vrtić / osnovna škola	Inicijali djeteta	Datum rođenja	Posebna potreba	Odgojna grupa	Odgajatelj/ica

(c) Plan individualnog i kolektivnog stručnog usavršavanja u školskoj _____ godini (realizatori programa, lokacija i vrijeme realizacije)

Tabela br. 12.

Obavezni program za djecu u godini pred polazak u školu					
Red. broj	Odgajatelj/ica	Individualno stručno usavršavanje	Oblik realizacije		Datum realizacije
		Naziv teme/aktivnosti	Tema	Aktivnost	

(d) Plan i oblici saradnje sa školama u kojima se realizira Obavezni program za djecu

(e) Uvjeti za rad

(f) Evaluacija odgojno-obrazovnog rada i postignuća djece (u izvještajima na kraju polugodišta i na kraju školske godine)

(g) Poboljšanja u organizaciji i realizaciji programskih sadržaja (u izvještajima na kraju polugodišta i na kraju školske godine)

(h) Poteškoće (u izvještajima na kraju polugodišta i na kraju školske godine).

(2) Specijalizirani programi koji se realiziraju uz prethodnu saglasnost Ministarstva za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo

(a) Tabela prikaz vrste programa, objekat/vrtić; broj djece; realizatori

Tabela br. 13

Vrsta specijaliziranog programa

Organizaciona jedinica	Objekat/vrtić	Broj grupa	Broj djece
Ukupno:			

(b) Evaluacija odgojno-obrazovnog rada i postignuća djece (u izvještajima na kraju polugodišta i na kraju školske godine)

(c) Poboľšanja u organizaciji i realizaciji programskih sadržaja (u izvještajima na kraju polugodišta i na kraju školske godine)

(d) Poteškoće (u izvještajima na kraju polugodišta i na kraju školske godine).

Član 3.

(Program rada u periodu juli i august)

a) Tabela prikaz objekata/vrtića; broja djece i odgojnih grupa u julu i augustu (u izvještajima na kraju školske godine)

b) Evaluacija rada – prednosti i poteškoće u realizaciji (u izvještajima na kraju školske godine).

Tabela br. 14

Broj djece i odgojnih grupa u julu i augustu

Redni broj	Vrtić:	Broj djece	Broj odgojnih grupa
Ukupno:			

III ORGANIZACIJA ODGOJNO-OBRAZOVNOG RADA

Član 4.

(Stručni kadar i ostali uposlenici)

- (1) Odgojno-obrazovni kadar (tabelarni prikaz)
- (2) Rukovodni kadar
- (3) Stručni saradnici
- (4) Administrativno osoblje
- (5) Administrativni uposlenici – IPK – invalidi rada II kategorije
- (6) Volonteri-pripravnici (navesti podatke o mentoru, objekat/ vrtić, početak stažiranja)
- (7) Struktura zaposlenih
- (8) Deficitaran i suficitaran kadar.

Tabela br. 15**Odgojno-obrazovni kadar**

Radno mjesto	Broj uposlenih	Stručna sprema/ profil
Odgajatelji (samo uvrstiti stručnu spremlu prema Pedagoškim standardima i normativima) Ukoliko je prekvalifikacija pedagoga i učitelja na Pedagoškom fakultetu u Sarajevu, napomenuti u izvještaju i programu rada i upisati podatke. Položen stručni ispit Pripravnike/volontere navesti u drugoj tabeli, napomenuti ko su volonteri koji imaju svoje mentore.		
Medicinske sestre – pedijatrijski smjer Položen stručni ispit		
Asistenti u odgojnoj grupi prema ugovoru (koji rade s djecom s posebnim potrebama)		

Tabela br. 16**Rukovodni kadar**

Radno mjesto	Stručna sprema/profil
Ukupno rukovodnih uposlenika	

Tabela br. 17.

Stručni saradnici (uvrstiti defektolog/edukator-rehabilitator, logoped prema Pedagoškim standardima i normativima)

Radno mjesto	Broj uposlenih	Stručna sprema/profil
Pedagog		Mr (Obavezni program)
Pedagog		VSS
Pedagog-psiholog		VSS
Pedagog		Pripravnik VSS
Psiholog		VSS
Socijalni radnik		VSS
Ukupno stručnih saradnika		

Tabela br. 18

Administrativno osoblje

Radno mjesto	Stručna sprema/profil
Ukupno administrativnih uposlenika	

Tabela br. 19

Administrativni zaposlenici – IPK – invalidi rada II kategorije

Redni broj	Radno mjesto prije nastanka invalidnosti	Broj zaposlenih
1.		
Ukupno IPK (invalid prve kategorije)		

Tabela br. 20

Volonteri-pripravnici

Redni broj	Ime i prezime	Školska sprema – profil	Mentor	Vrtić u kome volontira	Početak stažiranja
1.					

Tabela br. 21**Struktura uposlenih u ustanovi**

REKAPITULACIJA	Broj uposlenih	
Odgojno-obrazovni kadar		
Rukovodno i administrativno osoblje		
Realizatori specijaliziranih programa i vanjski saradnici		
Stručni saradnici		
Koordinatori		
Administrativno osoblje		
Administrativni zaposlenici (IPK)		
Pomoćno i tehničko osoblje		
Volonteri-pripravnici		
Ukupno uposlenika:		
Od toga primljeno:	Na neodređeno vrijeme	
	Na određeno vrijeme	

Tabela br. 22**Deficitaran kadar**

Radno mjesto	Stručna sprema/profil	Broj

Tabela br. 23**Suficitaran kadar**

Radno mjesto	Stručna sprema/profil	Broj

Član 5.**(Stručno usavršavanje)****(1) Plan individualnog stručnog usavršavanja**

(a) Tabela prikaz tema, realizatora i datuma održavanja individualnog stručnog usavršavanja

Tabela br. 24

ORGANIZACIONA JEDINICA					
Red. broj	Odgajatelj	Individualno stručno usavršavanje	Oblik realizacije		Datum realizacije
			Tema	Aktivnost	
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					

(b) Evaluacija (u izvještajima na kraju polugodišta i na kraju školske godine)

(c) Prijedlozi za unapređenje (u izvještajima na kraju polugodišta i na kraju školske godine).

(2) Plan kolektivnog stručnog usavršavanja (tema, datum i mjesto realizacije, nosioci, cilj).

Član 6.

(Program rada stručnih saradnika, timova, koordinatora, odgovornih odgajatelja i rukovodnih uposlenika)

(1) Program rada pedagoga-psihologa; pedagoga; psihologa; socijalnog radnika

(2) Program rada stručnih timova

(3) Program rada koordinatora

(4) Program rada odgovornih odgajatelja

(5) Program rada rukovodnih uposlenika

(a) direktora

(b) pomoćnika direktora i drugih;

(6) Sažetak programskih aktivnosti

(a) Izdvojiti specifičnosti.

Član 7.

(Program rada stručnih organa)

- (1) Stručno vijeće odgajatelja
- (2) Pedagoški savjet
- (3) Stručni aktivni.

IV SARADNJA S PORODICOM

Član 8.

(Oblici saradnje s porodicom)

- (1) Roditeljski sastanci, pedagoško-savjetodavni razgovori
  - (a) Prijedlozi i preporuke;
  - (b) Tim u predškolskoj ustanovi i stručni saradnici ustanove organiziraju i različite oblike saradnje s roditeljima i ostalim članovima porodice (radionice za djecu i roditelje, predavanja, prezentacije, projekte, akcije, donacije, takmičarske igre i ostale susrete) u cilju ostvarivanja partnerstva porodice i predškolske ustanove – navesti druge oblike saradnje.

V PLAN I PROGRAM SPECIFIČNIH AKTIVNOSTI U PREDŠKOLSKOJ USTANOVI

Član 9.

(Uvjeti za realizaciju odgojno-obrazovnog rada i ostalih programskih aktivnosti)

- (a) Objekat/vrtić (namjenski-nenamjenski, uređenje dvorišta vrtića, grijanje, ishrana djece)
- (b) Zdravstveno-higijenski uvjeti
- (c) Nedostajuća didaktička sredstva, didaktički i drugi materijal, literatura i dr.

Član 10.

(Programske aktivnosti u skladu s Programom rada Ministarstva za odgoj i obrazovanje

KS i JU Institut za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja Kantona Sarajevo)

- (1) Revija kulturno-umjetničkog stvaralaštva
- (2) Likovna manifestacija
- (3) Pregled aktivnosti (učesnici, postignuća)

Član 11.

(Kulturna i javna djelatnost)

(1) Specifičnosti – posebnosti u organizaciji programskih i drugih aktivnosti.

Član 12.

(Sastav Upravnog odbora i Programa rada Vijeća roditelja)

(1) Sastav Upravnog odbora ustanove (ime i prezime, zanimanje i funkcija, nacionalnost, predstavnik općine, osnivača, stručnih zaposlenika i dr.)

(2) Sastav i Program rada Vijeća roditelja.

VI PLANIRANE MJERE ZA UNAPREĐENJE ODGOJNO-OBRAZOVNOG RADA I UKUPNE ORGANIZACIJE RADA USTANOVE

Član 13.

(Mjere i prijedlozi za unapređenje odgojno-obrazovnog rada)

(1) Navesti planirane mjere i prijedloge za unapređenje odgojno-obrazovnog rada i ukupne organizacije rada ustanove.

3. CILJEVI ZA UNAPREĐENJE ODGOJNO-OBRAZOVNOG RADA U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA

CILJEVI usmjereni za direktore i uposlenike predškolskih ustanova često uključuju različite aspekte upravljanja i strateškog razvoja kako bi se osigurao kvalitetan rad i razvoj predškolske ustanove.

Predstavljamo nekoliko ključnih ciljeva za unapređenje odgojno-obrazovnog rada, a to su:

1. KVALITET ODGOJA OBRAZOVANJA I DOBROBIT DJECE

- ✓ Razvijati i implementirati obrazovne programe koji su u skladu sa savremenim pedagoškim standardima i normativima i potrebama djece ranog i predškolskog uzrasta.
- ✓ Osigurati visok nivo kvaliteta učenja i brige o djeci kroz obuku i podršku za odgajatelje i osoblje.
- ✓ Stvarati sigurno i stimulativno okruženje za djecu, uključujući fizičku i emocionalnu dobrobit i blagostanje.

2. PROFESIONALNI RAZVOJ OSOBLJA

- ✚ Organizirati redovna stručna usavršavanja i profesionalni razvoj za sve zaposlene u ustanovi.
- ✚ Podsticati timski rad i kontinuirano unapređenje kompetencija i vještina zaposlenih.

3. UPRAVLJANJE RESURSIMA

- ⇒ Efikasno upravljati finansijskim resursima, budžetom i materijalima kako bi se osiguralo nesmetano funkcioniranje ustanove.
- ⇒ Razvijati strategije za nabavku i održavanje opreme i materijala potrebnih za rad ustanove.
- ⇒ Osigurati zdravu ishranu koja osigurava redovni broj obroka u skladu s preporučenim količinama energije i prehrambenih tvari u njima kao i propisanim sanitarnim nadzorom namirnica i predmeta opće upotrebe koji se koriste kod ishrane djece.

4. KOMUNIKACIJA I SARADNJA S RODITELJIMA I ZAJEDNICOM

- ❖ Održavati otvorenu i transparentnu dvosmjernu komunikaciju s roditeljima, uključujući redovne sastanke i obavještanje o napretku i aktivnostima djece.
- ❖ Saradnjom s lokalnom zajednicom i drugim organizacijama unaprijediti uslove i resurse za djecu.
- ❖ Promocija predškolske ustanove i njen ugled odraz su zajedničkog angažiranja zaposlenih.

5. PLANIRANJE I RAZVOJ

- Razvijati dugoročne strategije i planove za unapređenje rada predškolske ustanove.
- Pratiti trendove u odgoju i obrazovanju uz primjenu važećeg programa “Kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje u Kantonu Sarajevo”.
- Predškolska ustanova treba biti posvećena strateškom planiranju razvoja i unapređenju kvaliteta.
- Predškolska ustanova u saradnji s društvenom zajednicom učestvuje u osiguranju prilika i mogućnosti profesionalnog razvoja osoblja u cilju stvaranja inkluzivnog društva i uključivanja u inkluzivne tokove društva.

6. OSIGURANJE USKLAĐENOSTI SA ZAKONSKIM I PODZAKONSKIM AKTIMA

- Osigurati da predškolska ustanova posluje u skladu sa svim relevantnim zakonima, regulativama, standardima i normativima.
- Pratiti promjene u zakonodavstvu i pravovremeno ih implementirati u rad ustanove.
- Provoditi i specijalizirane programe, u skladu s potrebama djece i porodice.

7. EVALUACIJA I UNAPREĐENJE RADA

- ✚ Provoditi redovne interne evaluacije rada predškolske ustanove u cilju unapređenja iz djelokruga rada, uključujući praćenje vrednovanja postignuća.

- ✚ Koristiti povratne informacije od zaposlenih, roditelja i djece za kontinuirano unapređenje kvaliteta usluge predškolske ustanove.

Ovi ciljevi pomažu u stvaranju pozitivnog i produktivnog okruženja koje doprinosi razvoju, odgoju i obrazovanju djece u predškolskom uzrastu.

4. REVIJA KULTURNO-UMJETNIČKOG STVARALAŠTVA DJECE PREDŠKOLSKIH USTANOVA I USTANOVA ZA SPECIJALNI ODGOJ I OBRAZOVANJE KANTONA SARAJEVO – TRODNEVNA MANIFESTACIJA “PREDŠKOLSKI DANI”

ŠKOLSKA 2024/2025. GODINA

Na osnovu Odluke Ministarstva o organizaciji i provođenju manifestacije pod nazivom Revija kulturno-umjetničkog stvaralaštva djece predškolskih ustanova i ustanova za specijalni odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo – trodnevna manifestacija “Predškolski dani”, planirana je manifestacija u školskoj 2024/2025. godini, prema Kalendaru takmičenja. Formirat će se radne grupe koje će pripremiti tok aktivnosti trodnevne manifestacije, gdje će se uključiti i odazvati registrirane predškolske ustanove (javni i privatni sektor) na području Kantona Sarajevo za učešće uz prisustvo velikog broja roditelja i u saradnji s lokalnom zajednicom kroz različite oblasti i urađeno Uputstvo.

Na osnovu izdatih rješenja od Instituta, a uz prethodnu saglasnost Ministarstva za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo, formirat će se radne grupe za pripremu i organizaciju trodnevne revije kulturno-umjetničkog stvaralaštva djece predškolskih ustanova i ustanova za specijalni odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo, školska 2024/2025. godina. Revija kulturno-umjetničkog stvaralaštva djece predškolskih ustanova Kantona Sarajevo u školskoj 2024/2025. godini, kao što sam i naziv ističe, ima naglasak na revijalno predstavljanje predškolskih ustanova, bez primjesa takmičarskog karaktera. Djeca predškolskog uzrasta predstaviti će se učešćem na sportskim aktivnostima, kreativnom muzičkom stvaralaštvu i nizom bogatih likovnih aktivnosti boraveći što više na otvorenim, sportskim prostorima, promovirajući zdrav način življenja i ukazujući na potrebu djece za fizičkim aktivnostima.

5. PROGRAM EDUKATIVNIH RADIONICA ZA RODITELJE POD NAZIVOM “RASTIMO ZAJEDNO”

Institut je u saradnji s Ministarstvom za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo objavio priručnik “Rastimo zajedno” u sklopu programa “Škola roditeljstva” za svih pet edukativnih radionica za roditelje u predškolskim ustanovama. Detaljan opis toka radionica za roditelje “Rastimo zajedno” predstavljen je u formi priručnika koji je proslijeđen predškolskim ustanovama Kantona Sarajevo u sklopu projekta “Škola roditeljstva” za rani i predškolski uzrast. Pedagozi i odgajatelji predškolskih ustanova prošli su edukaciju i planirano je da u školskoj 2024/2025.

godini realiziraju edukativne radionice za roditelje u predškolskim ustanovama. Urađena je forma izvještaja koji će se prosljeđivati e-mailom predstavnicima Instituta koji su obučavali pedagoge i odgajatelje nakon održane realizirane radionice.

Odobrenjem Ministarstva za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo i angažmanom Instituta realizirani su programi podrške roditeljstva kroz program “Škola roditeljstva” prema akcionom planu i osiguranim materijalnim sredstvima u prošloj školskoj godini. Program “Rastimo zajedno”, koji je primjenjiv za djecu ranog i predškolskog uzrasta, obuhvatit će pet (5) radionica za roditelje u predškolskim ustanovama u školskoj 2024/2025. godini, a to su:

1. Roditelji 21. stoljeća
2. Četiri stuba roditeljstva
3. Roditeljski ciljevi i psihološke potrebe djeteta
4. Sva naša djeca i kako ih volimo
5. Slušanje – važna vještina roditeljstva.

Uključivanje roditelja u sve aspekte rada predškolske ustanove bazira se na stanovištu da je svaka **PORODICA** jedinstvena koliko su jedinstveni njeni članovi i da se svakoj porodici mora prići individualno, strpljivo, gradeći povjerenje.

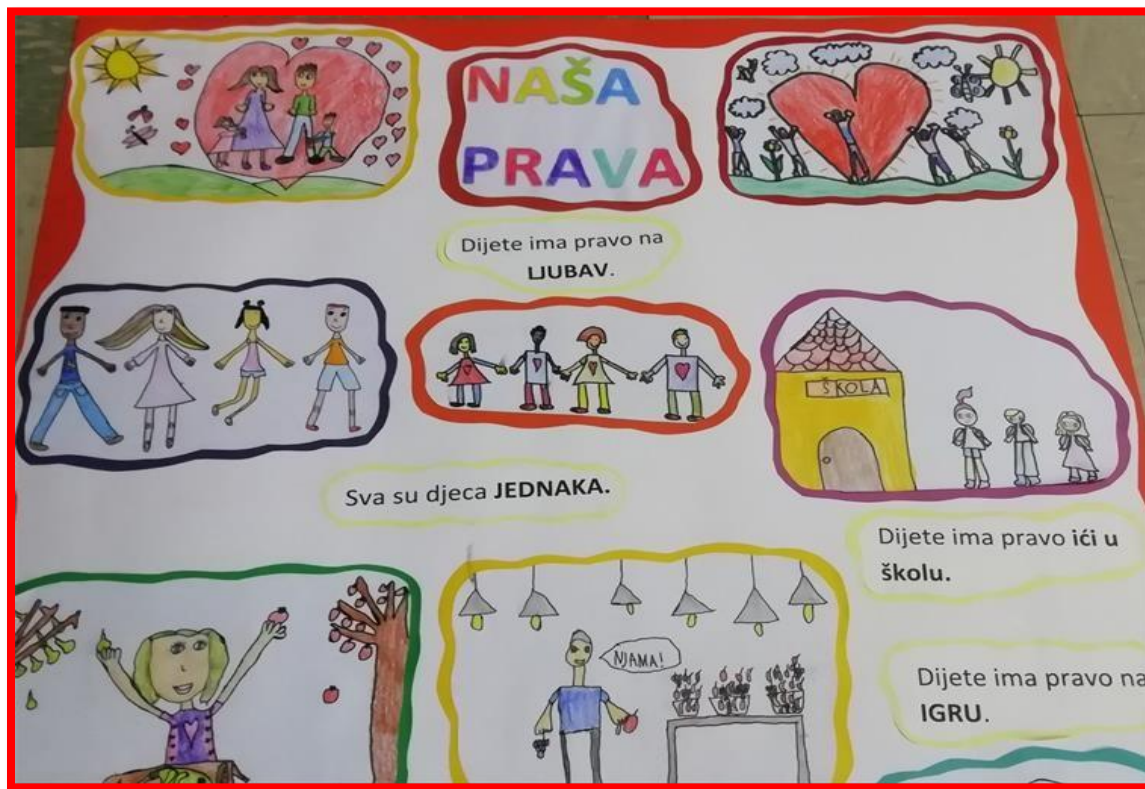
Uloga roditelja najplemenitije je zvanje koje ćemo ikada imati.

Kako bi roditelji uspješno odgajali svoju djecu, a u najboljem interesu djeteta, važno je da razvijaju svoje vještine, jer samo roditelj koji se zna brinuti za sebe može brinuti i o djetetu.

Cilj roditeljstva jeste odgojiti dijete tako da bude samostalna, odgovorna osoba koja dobro funkcionira u društvu, na poslu, koja je u stanju brinuti se za sebe, povezivati se s drugim ljudima i koja se dobro osjeća u svojoj koži i poznaje sebe.

I zato, ne smijemo zaboraviti da je dijete ono koje putuje, a na nama je da ga na tome putovanju usmjeravamo.

6. OSIGURAVANJE OPTIMALNE DOBROBITI U VRTIĆU KROZ SIGURNOSNE USLOVE, PRAVILNU ISHRANU I SIGURNOSNO-ZAŠTITNE MJERE I PROTOKOLE POSTUPANJA U RIZIČNIM SITUACIJAMA

(A) DOBROBIT DJECE – Ideje za zdravije, inkluzivne i sretnije predškolske ustanove

Na osnovu člana 8., stav (1) i (2), Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju u Kantonu Sarajevo (“Službene novine Kantona Sarajevo”, br. 26/08, 21/09 i 33/21, 31/22), jasno su definirani principi i ciljevi koji osiguravaju **dobrobit djeteta i njegova osnovna prava**. Pravo djeteta na odgoj i obrazovanje i pravilnu brigu za dobrobit njegovog fizičkog i mentalnog zdravlja i sigurnosti ima prednost nad svim drugim pravima. Predškolske ustanove moraju odigrati aktivnu ulogu kako bi se omogućila i osigurala društvena, fizička i emocionalna dobrobit djece. Djeca predškolskog uzrasta dobar dio vremena provode u vrtiću, koji je stoga ključno mjesto oblikovanja

opće dobrobiti, uključujući njezine društvene, fizičke i emocionalne aspekte. Zdravlje i dobrobit djece doprinose njihovoj sposobnosti da iskoriste kvalitetno vrijeme u igri i aktivnostima među vršnjacima te da ostvare svoj puni potencijal.

Središnji je naglasak stavljen na izgradnju otpornosti kod djece predškolskog uzrasta objedinjavanjem društvenog i emocionalnog učenja i strategija vršnjačke podrške. Samo aktivnosti kroz igru mogu utjecati na to da djeca ostvaruju napredak, razvijaju kreativnost i postavljene ishode učenja u predškolskim ustanovama. Pitanje koje se postavlja jeste “Šta je s njihovom fizičkom dobrobiti?”

Predškolske ustanove koje promoviraju zdravlje definiraju se kao predškolske ustanove u kojoj se briga o zdravlju i dobrobiti sve djece, ali i osoblja stavlja u fokus.

Subjektivna dobrobit odnosi se na široki koncept koji uključuje dječiji kognitivni i afektivni razvoj, te okolnosti u kojima dijete živi. Subjektivna dobrobit značajna je za mentalno zdravlje i psihosocijalno funkcioniranje djece. Djetetova percepcija vlastite dobrobiti jedan je od najvažnijih elemenata u procjeni koliko je okolina djeteta pogodna za razvoj njegovog punog potencijala.

Kada procjenjujemo dobrobit djece, uz objektivne mjere dobrobiti, nužno je uključiti i subjektivnu percepciju dobrobiti od djece. Subjektivna dobrobit pokazuje kako se osjećaju i što misle djeca. Ona je važan indikator kvalitete djetetova života i njegova psihosocijalnog razvoja.

(B) ISHRANA DJECE U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA

Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju u Kantonu Sarajevo (“Službene novine Kantona Sarajevo”, br. 26/08, 21/09, 33/21 i 31/22) članom 8., stav (1) i (2), članom 14., stav (a), (1, 2, 3), utvrdio je obavezu predškolskih ustanova da, u pogledu utvrđenih ciljeva i zadataka od kojih je jedan od najvažnijih promoviranje zdravog načina života, uključujući **pravilnu ishranu djece ranog i predškolskog uzrasta** i formiranje osnovnih zdravstveno-higijenskih navika, osiguravaju pravilnu brigu za dobrobit njegovog fizičkog i mentalnog zdravlja. Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo iz svoje nadležnosti definirane Programom izradit će Instrukciju o ishrani djece u predškolskim ustanovama Kantona Sarajevo, koja će se dostaviti na pažnju i dalje postupanje.

Prema Zajedničkoj jezgri cjelovitih razvojnih programa za predškolski odgoj i obrazovanje definisanim na ishodima učenja i Planu i programu/Kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo, jasno je definirana oblast “Zdravlje i tjelesni razvoj”, koja se

oslanja na komponentu značajnu za razvoj zdravstvene kulture radi očuvanja i jačanja sopstvenog zdravlja. Podrazumijeva aktivnosti u kojima djeca stječu zdrave životne navike (naročito redovite i pravilne ishrane), u kojima usvajaju pravila lične urednosti, čistoće i higijene, kao i higijene prostora, te aktivnosti kojima se razvija sposobnost samopomoći u stjecanju i razvijanju higijenskih i drugih navika, te usvajanja bontona prilikom jela. Kada je u pitanju sigurnost hrane u predškolskim ustanovama, potrebno je redovno realizirati aktivnosti na unapređenju sistema sigurnosti hrane, ali i na dodatnoj edukaciji uposlenika koji rade s hranom. **Neophodno je da predškolska ustanova ima implementiran HACCP sistem sigurnosti hrane, koji se primjenjuje u svima fazama procesa pripreme, distribucije i posluživanja hrane.** Kada je u pitanju ishrana, djeca u cjelodnevnom boravku u Cjelovitom razvojnom programu trebala bi u toku dana imati četiri obroka (doručak, ručak, užina i voćna užina). Svi obroci pripremaju se u vrtiću ili u centralnoj kuhinji i do vrtića se distribuiraju u namjenskim vozilima. Hrana se posebno priprema za djecu ranog i predškolskog uzrasta, a pored toga, ishrana djece koja imaju specifične zahtjeve (alergije, dijabetes i sl.) organizira se i priprema odvojeno od ostale hrane kako bi se spriječila kroskontaminacija hrane. Kod planiranja jelovnika vodi se računa da se forsira sezonsko voće i povrće, te zastupljenost crvenog i bijelog mesa. Strogo se kontrolira od Zavoda za javno zdravstvo i ostale nadležne inspekcije i institucije.

Primjena normativa i standarda ishrane čini osnovu za pravilno planiranje, organiziranje i kontrolu ishrane. Ishrana u predškolskim ustanovama mora se organizirati i stručno pratiti. To je jedina garancija da će dijete različite uzrasne dobi dobiti količinu hrane koja po sastavu odgovara njegovim potrebama. U *priručniku Smjernice za zdravu ishranu djece predškolskog i školskog uzrasta* (Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke, Federalno ministarstvo zdravstva, Zavod za javno zdravstvo Federacije Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 2012. god.) velika se pažnja u predškolskim ustanovama pridaje ishrani djece, ukazujući prvenstveno na poštivanje Normativa i standarda za ishranu djece u odgojno-obrazovnim ustanovama.

Načela pravilne ishrane, prema preporukama Svjetske zdravstvene organizacije (SZO), zasnivaju se na usklađivanju izbora i količine hrane u skladu s uzrastom, spolom i energetske i nutritivne zahtjevima. Preporučujemo da se intenziviraju aktivnosti sa svim predškolskim ustanovama kako bi se Smjernice implementirale, tako što bi se najprije procijenile postojeće prakse u svim predškolskim ustanovama i definirale mjere za unapređenje u skladu s navedenim Smjernicama.

Polazak djeteta u predškolsku ustanovu kako za djecu, tako i za roditelje, sa sobom donosi

važno pitanje – “Šta će dijete jesti u vrtiću?”

PREPORUKE ZA PREDŠKOLSKE USTANOVE U CILJU PRAVILNE ISHRANE DJECE

Svaka predškolska ustanova obavezna je pridržavati se Zakona o hrani (“Službeni glasnik BiH”, br. 50/2004) i ostalih zakonskih propisa u skladu s važećim Normativima za planiranje, projektovanje, izgradnju i namještaj ustanova za predškolsko vaspitanje obrazovanje u SR Bosni i Hercegovini i prema Odluci o Pedagoškim standardima i normativima za predškolski odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo (“Službene novine Kantona Sarajevo”, br. 46/16, 12/21 i 20/22).

- Djeca moraju prati ruke prije odlaska u trpezariju u skladu s preporukama i propisima nadležnih zdravstvenih institucija. Prostor je prilagođen potrebama djece i što lakšem održavanju i serviranju obroka koja se pripremaju djeci u vrtiću.

- Veoma je važno da je prostor svijetao, prozračan i neophodno je osigurati sto s 4 stolice za svako dijete u trpezariji. Stolovi su poredani tako da odgajatelj/ica i drugo stručno osoblje priđe svakom djetetu i pruži pomoć i podršku pri hranjenju.

- Preporuka je da djeca ranog uzrasta (od 6 mjeseci do 3 godine) ranije dobivaju obroke i objeduju u prijatnom ambijentu. Hranilice u kojima djeca sjede moraju biti kvalitetne i prije svega sigurne za dijete.

- Djeca se ne smiju požurivati i prekidati pri jelu. Svakom djetetu obavezno se servira čaša i papirnata maramica uz ostali pribor. Djeca se trebaju navikavati da koriste i ostali escajg osim kašike i o tome se treba s roditeljima i djecom razgovarati i vježbati u skladu s uzrastom djece i u vrtiću.

- Navikavati djecu bontonu i planirati vrijeme za obroke bez požurivanja.

- Drvene klupe ne stavljaju se u trpezariju pošto su djeca zbijena i odgajatelj ne može prići svakom djetetu.

- U svakom su momentu stručna licu prisutna u trpezariji kako bi pružila pomoć djeci.

- Potrebno je uspostaviti kvalitetan odnos s roditeljima ukoliko dijete odbija kuhanu hranu i poduzeti mjere da dijete jede s ostalom djecom, a ne da mu roditelj odobrava odbijanje za jelom do povratka kući.

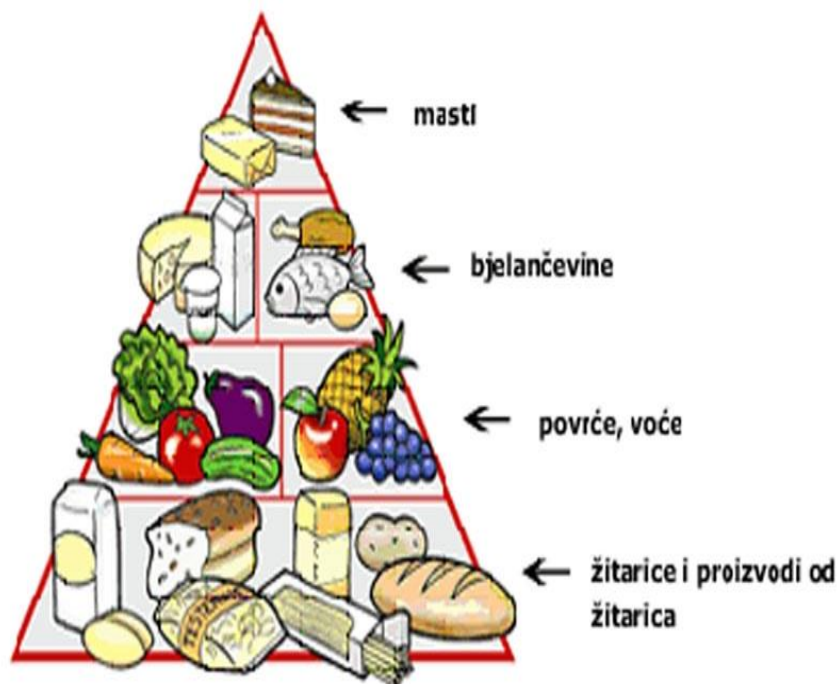
- Vršiti analize i pratiti zadovoljstvo kod djece tokom pripremljenih obroka.
- Predškolska ustanova obavezna je tokom registracije i osnivanja predškolske ustanove zaposliti kuhara koji će pripremati djeci zdravu hranu u skladu prema preporukama dnevnog energetskeg unosa po obrocima.
- Izrada jelovnika posebno za djecu ranog uzrasta i za djecu predškolskog uzrasta ukoliko su formirane odgojne grupe prema Odluci o Pedagoškim standardima i normativima za predškolski odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo (“Službene novine Kantona Sarajevo”, br. 46/16, 12/21 i 20/22).
- Roditeljima se obavezno objavi jelovnik na oglasnu ploču i na službenoj stranici vrtića.
- Izrada jelovnika prema godišnjim dobima.
- U komisiju pri izradi jelovnika potrebno je uključiti, pored direktora, saradnika za hranu i odgajatelja, medicinsku sestru, nutricionistu te roditelja iz Vijeća roditelja.
- Posebno obratiti pažnju tokom posluživanja **vode**. Nakon zatvaranja kuhinje, servirka i odgajatelji imaju obavezu ponuditi prema potrebi svakom djetetu svježu vodu za piće u posebnim čašama kako bi djeca zadovoljila potrebu za tekućinom koja im je neophodna tokom boravka u vrtiću, a posebno kada djeca borave u dvorištu vrtića.
- Prema sanitarnim i higijenskim propisima, obavezno se predškolska ustanova mora pridržavati uslova prilikom odlaganja i skladištenja hrane koja ostaje nakon obroka u predškolskoj ustanovi.
- Prilikom proslava rođendana i boravka u vrtiću voditi računa o unosu energije kroz kvalitetne namirnice i prirodne sokove s deklaracijom, umjesto da dijete posegne za nezdravim grickalicama, slatkišima, gaziranim sokovima. Stoga je veoma važno da predškolska ustanova ozbiljno pristupi pravilnoj dječijoj ishrani pošto većina djece borave u vrtiću 8 i više sati, više nego kući, te je neophodno da se kvalitetno zadovolje njihove energetske potrebe.

Pri planiranju ishrane djece važno je da se uzme u obzir:

- 1) uzrast djece;
- 2) broj djece određene uzrasne grupe;
- 3) dužinu boravka djece u ustanovi;
- 4) energetske i nutritivne potrebe djece;
- 5) broj djece s posebnim potrebama u ishrani i njihove energetske i nutritivne potrebe.

PIRAMIDA ZDRAVE ISHRANE

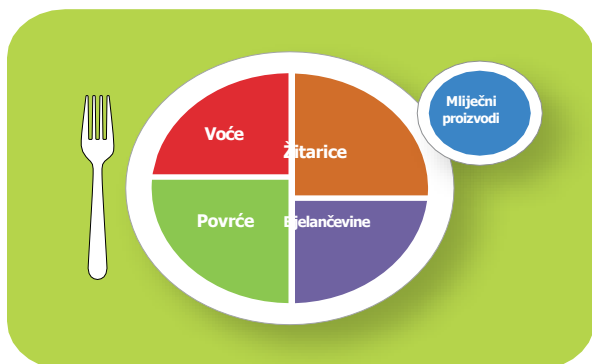

Piramida ishrane najjednostavniji je način da se upamti šta predstavlja zdrav način ishrane. Ona slikovito prikazuje ravnotežu namirnica u ishrani. Sagledajmo slojeve piramide!

Namirnice podijeljene u pet glavnih grupa raspoređene su na četirima spratovima piramide. Spratovi piramide i njihova površina ukazuju na potrebnu zastupljenost, odnosno vrstu i količinu pojedinih namirnica.

Viši spratovi piramide imaju manju površinu (masnoće, šećer, so), pa se hrana prikazana u njima mora uzimati u manjim količinama, dok se hrana prikazana u nižim spratovima treba uzimati u većim količinama (žitarice i proizvodi od žitarica, voće, povrće).

MODEL MOJ TANJIR HRANE

Ovakav raspored namirnica na ploči šalje preporuku da u sklopu dnevnih obroka treba jesti više povrća nego voća i više žitarica nego hrane bogate proteinima. Podijeljena ploča također ima za cilj spriječiti konzumiranje velikih porcija, koje mogu biti uzrok gojaznosti kod djece. Šarena ploča jednostavan je i koristan vodič za pravilnu ishranu djece i može se koristiti za doručak, ručak, večeru i užine.

Mnoga djeca žele znati koje su namirnice dobre za zdravlje. Prema preporukama Američkog nacionalnog instituta za zdravlje, to je najlakše postići ako nauče razliku između tri vrste namirnica: onih čija se konzumacija ohrabruje – “Naprijed namirnice”, onih s kojima treba biti oprezniji – “Uspori namirnice” i namirnica čiju konzumaciju trebao graničiti – “Stoj namirnice”.²

Djeci je potrebno da u vrtiću upražnjavaju fizičke aktivnosti svaki dan. Potaknite dijete da bude fizički aktivno tako što ćete mu vi svojom aktivnošću dati primjer. Nastojte da što više aktivnosti provedete na otvorenom prostoru kroz različite igre i aktivnosti, čime bi se unaprijedilo stanje uhranjenosti djece i usporila epidemija pretilosti u ovom uzrastu.

² Priručnik za roditelje “Vodič za zdravu ishranu djece predškolskog uzrasta”, 2014. god.

(C) Sigurnosno-zaštitne mjere i protokoli postupanja u rizičnim situacijama u predškolskim ustanovama

Sigurnosno-zaštitne mjere i protokoli postupanja u rizičnim situacijama u predškolskim ustanovama temelje se u skladu s programom rada predškolske ustanove, kućnim redom ustanove i pravilima ustanove. U trenutku upisa djeteta u predškolske ustanove roditelji očekuju i podrazumijevaju da je dijete sigurno i zaštićeno dok se nalazi u vrtiću. Odgovornost za djetetovu sigurnost u vrijeme dok boravi u vrtiću dijele svi uposlenici. **Primarna mjera sigurnosti djece u vrtiću stalni je nadzor nad kretanjem djece.** Stoga je neophodno da svaka predškolska ustanova izradi sigurnosne mjere i protokole u rizičnim situacijama kod preuzimanja i predavanja djeteta roditelju ili drugoj odrasloj osobi, mjere sigurnosti na vanjskom prostoru vrtića, mjere prehrambeno-zdravstvene sigurnosti u vrtiću i dr., ali također i protokole postupanja u vanrednim situacijama, a to su između ostalog protokol postupanja kod pojave bolesti, protokol postupanja kada dijete ima hroničnu bolest ili posebne prehrambene navike, protokol postupanja u slučaju povreda i pružanje prve pomoći, protokol postupanja u slučaju nestanka djeteta iz vrtića, protokol postupanja u slučaju nasilja među djecom itd. Namjera ovih mjera i protokola jeste pojasniti i osvijestiti uloge osoblja vrtića u osiguravanju sigurnog okruženja za rast i razvoj djece.

Izdvajamo nekoliko važnih ciljeva, a to su:

- Zaštita sigurnosti i zdravlja djece, podsticanje samozaštitničkog odgovornog ponašanja i svjesnog izbjegavanja rizika prilikom boravka u vrtiću;
  - Afirmacija potencijala djeteta i izgrađivanja osobe koja poštuje ljudska prava i humane vrijednosti,
  - Sigurnost djece kao profesionalna obaveza uposlenika regulirat će se funkcionalnim mjerama sigurnosti usklađenim s Konvencijom o pravima djece, odgojno-obrazovnim zadacima i pravilima ustanove i programskim okvirom odgojno-obrazovnog rada,
- Primarni zadaci odgojno-obrazovnog rada planirat će se, ostvarivati i valorizirati sukladno Konvenciji o dječijim pravima.

Ciljevi ovih mjera i protokola ostvarivat će se kroz nekoliko nivoa, a to su:

- *Odgajatelji*

Timskom saradnjom odgajatelja i stručnog tima treba utvrditi rizične situacije i procijeniti postojeću situaciju s obzirom na sigurnost djeteta u vrtiću;

- Institut će u okvirima stručnog usavršavanja odgajatelja i ostalih uposlenika prednost dati stručnim temama, edukativnim radionicama i ostalim formama realizacije koje su usklađene s ciljevima ovih mjera i protokola.

- *Djeca*

Prema Zajedničkoj jezgri cjelovitih razvojnih programa za predškolski odgoj i obrazovanje definiranim na ishodima učenja i Planu i programu/Kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo kroz područja dječijeg razvoja i u skladu s dječijim razvojnim karakteristikama i individualnim sposobnostima kroz realizaciju stručnih tema, radionica i projekata potrebno je osnaživati dijete u odgovornom i samozaštitnom ponašanju (razvoj pozitivne slike o sebi, sticanje socijalnih vještina u smislu samozaštite, odupiranja nasilnom ponašanju, koncepti o dječijim pravima, demokratičnost, pravednost, odgovornost, granice prihvatljivog ponašanja, odgoj za zdrave stilove života itd.).

- *Roditelji*

- Informiranje roditelja o sigurnosno-zaštitnom programu i protokolu postupaka u predškolskoj ustanovi, utvrđivanje prava, obaveza i odgovornost svih učesnika kroz različite forme realizacije.

- Pružanje podrške i jačanje roditeljske kompetencije u području njege, brige, odgoja i obrazovanja, dječijeg razvoja, s ciljem sigurnijeg i sretnijeg odrastanja (uključivanje roditelja u odgojno-obrazovni proces, edukativni rad s roditeljima – tematske radionice i predavanja, individualni pedagoško-savjetodavni rad, saradnja s Vijećem roditelja itd.). Neophodno je vršiti evaluaciju programa, vršiti stalnu superviziju od direktora i stručnog tima predškolske ustanove te dopunjavati mjere i protokole ukoliko se u odgojno-obrazovnoj praksi pokaže da je to neophodno.

SRETAN VAM POČETAK ŠKOLSKE 2024/2025. GODINE